



CASUS LAAT VOOR VARKENSHOUDER VERRASSEND RESULTAAT ZIEN

Vaccineren: een last of misschien toch een lust?

In de dagelijkse praktijk wordt er door onze klanten regelmatig de vraag gesteld: "Is al dat vaccineren bij zeugen en biggen wel nodig en kan ik er geen enting af halen?" In dit artikel gaan we hier nader op in.

Tekst en beeld: Max Nuyens – varkensdierenarts – adVee Dierenartsen • Beeld: Twan Wiermans

Een simpel 'ja' of 'nee' is op deze vraag vaak helaas niet mogelijk omdat we niet weten wat de gevolgen zullen zijn van het achterwege laten van een enting. Die enting is er in het verleden met een reden op gekomen. Verder zijn er regelmatig handelsoverwegingen die het lastig maken om met een biggenenting te stoppen. Een vleesvarkenshouder koopt bijvoorbeeld biggen die tegen mycoplasma en/of circo gevaccineerd zijn en dan is het voor een fokker vaak al niet mogelijk om er 'zomaar' een enting af te halen. Dit zal altijd in goed overleg moeten gebeuren en er zullen afspraken gemaakt moeten worden over de prijs en over wat te doen als blijkt dat zonder vaccinatie de technische resultaten teruglopen.

Is dit laatste niet het geval en gaat het om een gesloten bedrijf, dan kan het achterwege laten van een vaccinatie een overweging zijn om bijvoorbeeld de kosten te drukken, maar ook omdat we rondom het enten nadelige effecten zien van het enten zelf. Het gaat dan vaak om een ent-reactie bij de biggen, waardoor deze minder vlot door trekken, of in de kraamstal waarbij de zeugen minder goed presteren rondom een enting, met als gevolg dat de biggen minder vlot aan de uier drinken.

Casus uit de praktijk

In onderstaande casus was de vraagstelling als volgt: "We enten al heel lang tegen circo en mycoplasma bij de biggen, zonder dat we van deze aandoeningen ooit symptomen zien en ook bij de monitoring vinden we geen directe aanwijzingen voor een infectie van de varkens. Zouden we ook zonder deze entingen kunnen?" Ervaringen uit het verleden maakten ondergetekende wat huiverig voor deze rigoureuze zet, maar aan de andere kant was het ook wel een interessante casus om eens te kijken of het op dit bedrijf mogelijk was om biggen zonder een circo- en mycoplasma-enting te fokken. Nadat bovenstaande goed en open met elkaar besproken was, werd er besloten om een proef op te zetten waarin we verschillende batches biggen met elkaar zouden vergelijken. Hierover leest u hieronder meer.

Allereerst even een korte uitleg over het bedrijf. Het gaat om een gesloten bedrijf met twee locaties: een fokkerij met biggen tot 25 kilogram en een vleesvarkensstal waar alle biggen van de fokkerij worden grootgebracht tot slacht. Het bedrijf draait in een vierwekensysteem waar elke groep, ofwel batch, bestaat uit een kleine honderd zeugen. Per batch worden er tussen de 1.400 en 1.500 biggen gespeend, waardoor we betrouwbaar verschillende batches

met elkaar kunnen vergelijken. Verder maakt deze batch-structuur het mogelijk om per batch een ander protocol in te zetten voor wat betreft vaccinaties, maar eventueel ook voor het tijdstip van vaccinatie.

Goed monitoren en opvolgen

In overleg met de leverancier van de entstoffen werd er een protocol opgesteld waarin er zeer regelmatig momenten zaten van monitoring/opvolging van de biggen door middel van bloed- en speekselonderzoek. Daarnaast worden bij de vleesvarkens alle batches individueel uitgeteld zodat we ook per batch betrouwbare cijfers hebben over uitval, groei, voeropname en -conversie. Al met al de ideale omstandigheden om met betrouwbare gegevens en strakke opvolging deze proef op te zetten.

Er werd besloten om tussen de batches te wisselen met wel of niet enten tegen circo en mycoplasma en daarnaast werd er gekeken naar het verschil tussen wel of niet vaccineren tegen PIA bij de biggen, maar dan niet in combinatie met de circo/mycoplasma-enting. Biggen werden gedurende de ronde twee tot drie keer bemonsterd waarbij er in ieder geval werd gekeken naar deze drie ziektekiemen.

Nadat we eerst één batch niet hadden gevaccineerd tegen circo en mycoplasma en de volgende wel hebben we de eerstvolgende batch niet gevaccineerd bij opleg in de vleesvarkensstal voor de helft alleen tegen PIA gevaccineerd om te kijken wat het verschil is tussen wel- en niet PIA-gevaccineerde biggen. Twee batches later hebben we dit nog een keer herhaald bij biggen die geen circo/mycoplasma-vaccinatie gehad hadden, alleen hebben we deze tegen PIA gevaccineerd op een ander tijdstip. In het vervolg hierop hebben we wisselend een batch wel en een batch niet gevaccineerd tegen zowel circo/mycoplasma en PIA. Dit hebben we meerdere batches achter elkaar doorgezet en opgevolgd. De biggen die na opleg in de vleesvarkensstal gevaccineerd werden, zijn met 'de naald' gevaccineerd, de andere vaccinaties (circo/mycoplasma of circo/mycoplasma/PIA) worden bij de biggen naadloos gevaccineerd.

Wat viel op?

Het eerste dat direct opviel bij het eerste paar die bij opleg tegen PIA gevaccineerd werden, was dat de biggen een erg moeizame start hadden ten opzichte van de niet-gevaccineerde biggen. Ze kregen moeite met de

voeropname en ontwikkeling in de eerste dagen na opleg. Hierop werd besloten dat de volgende batch die we alleen tegen PIA zouden vaccineren, op een ander moment gevaccineerd zouden worden. De eerste batch werd gevaccineerd op de klep met het aanleveren van de biggen, de tweede batch hebben we gevaccineerd een dag of tien na opleg in de vleesvarkensstal. Bij deze laatste batch zagen we de moeizame opstart gelukkig niet. Hierna hebben we besloten dat we alleen nog batches gingen volgen die in de kraamstal alle drie de entingen hebben gehad versus biggen die geen entingen hebben gehad. Bij de eerste batches zagen we in de stal relatief weinig problemen met de niet-gevaccineerde dieren (circo/mycoplasma/PIA) ten opzichte van de wel gevaccineerde dieren. Echter, naarmate de tijd vorderde en de varkens ouder werden, kwamen er bij de niet-gevaccineerde biggen de eerste probleempjes voor de dag. Groei en ontwikkeling van de dieren bleven op het oog goed, maar her en der begonnen er toch meer dieren te hoesten. Een droge niet productieve hoest, vooral met in de benen komen van de varkens. Een beeld dat sterk wijst op een mogelijke mycoplasma-infectie en een beeld dat we bij de gevaccineerde dieren van dezelfde leeftijd niet zagen. Directe aanwijzingen voor een circo-infectie zagen we (nog) niet.

Monitoring van de biggen rond hetzelfde moment bracht ook aan het licht dat rond deze leeftijd de eerste dieren erin kwamen die voor mycoplasma positief scoorden op antilichamen en dus een infectie doorgemaakt hebben. Het feit dat dit gebeurt bij zowel de wel- en niet-gevaccineerde dieren, geeft aan dat allebei de groepen een infectie doormakten, maar het beeld in de stal veranderde alleen bij de niet-gevaccineerde dieren. Een bevestiging van het feit dat de mycoplasma-enting zijn werk doet, maar ook voor het feit dat een enting tegen mycoplasma zeker geen overbodige vaccinatie is! Eenzelfde beeld zien we in de uitslagen ook voor wat betreft PIA: in beide groepen zitten positieve en negatieve dieren naast elkaar. Een PIA-infectie speelt in ieder geval, maar het effect van de enting zal met name moeten blijken uit de technische resultaten. Het wachten was dus op de uiteindelijke technische cijfers, maar het vermoeden was zeker dat de niet-gevaccineerde dieren achterliepen op de wel-gevaccineerde dieren.

Al met al hebben we de laatste maanden veel monsters genomen en veel gegevens verzameld waardoor we een helder beeld hebben van het effect van de ingezette vaccinaties op de gezondheid en technische resultaten van de varkens. We zagen door de tijd heen een duidelijk verschil tussen de batches voor wat betreft technisch resultaat: minder uitval en een betere groei en voederconversie bij de gevaccineerde dieren en, zeker zo belangrijk, deze getallen waren ook herhaalbaar tussen de batches.

Vaccineren rendabel

Nu was het natuurlijk de vraag of deze verbetering in technisch resultaat ook resulteert in een verbetering van het financiële resultaat, ofwel, weegt de kostprijs van de vaccinaties op tegen het resultaat dat we ermee halen? Vanuit de benchmark werden aan alle verbeteringen 'euros' gehangen zodat we een gevoel hadden bij de financiële verschillen tussen het wel of niet vaccineren van de biggen.

Het verschil tussen wel vaccineren tegen circo/mycoplasma en niet vaccineren tegen circo/mycoplasma (1)			
Groei	+ 15 gram	€ 0,025	€ 0,38
Voederconversie	-0,045	€ 0,22	€ 0,99
Uitval	-0,5%	€ 0,79	€ 0,40
		Totaal	€ 1,76

Het verschil tussen wel vaccineren tegen circo/mycoplasma en niet vaccineren tegen circo/mycoplasma (2)			
Groei	+ 31 gram	€ 0,025	€ 0,78
Voederconversie	-0,09	€ 0,22	€ 1,98
Uitval	-1,7	€ 0,79	€ 1,34
		Totaal	€ 4,10

Alle financiële waarden zijn op basis van productiegetal vanuit Agrovision/Pigmanager.

	elisa	ELISA-LAW (SVANOVA)		ELISA-MH (IDEXX)		ELISA-SALM type B, C1, D (IDEXX)			
		Titer (ZLog)	Value (%inhibition)	Result	Value S/P ratio	Result	Value (OD%)	Result	
1	S3A15	1	<4.3	79.690	Pos	0.001	Neg	20	pos
2	S3A15	1	<4.3	78.308	Pos	0.157	Neg	6	neg
3	S3A15	1	<4.3	58.749	Pos	0.443	Pos	77	pos
4	S3A15	1	<4.3	72.236	Pos	0.554	Pos	25	pos
5	S3A1	1	<4.3	89.405	Pos	0.099	Neg	131	pos
6	S3A1	1	<4.3	93.970	Pos	0.067	Neg	119	pos
7	S3A1	1	10.7	94.179	Pos	-0.062	Neg	87	pos
8	S3A1	1	<4.3	96.859	Pos	-0.021	Neg	117	pos
9	S3A2	1	<4.3	13.400	Neg	0.119	Neg	12	pos
10	S3A2	1	<4.3	13.652	Neg	1.348	Pos	45	pos
11	S3A2	1	<4.3	25.377	SUSP	1.069	Pos	8	neg
12	S3A2	1	<4.3	24.874	SUSP	0.343	SUSP	22	pos
13	S3A3	1	<4.3	43.384	Pos	0.049	Neg	17	pos
14	S3A3	1	<4.3	87.847	Pos	-0.026	Neg	9	neg
15	S3A3	1	<4.3	5.088	Neg	-0.052	Neg	12	pos
16	S3A3	1	<4.3	31.161	Pos	0.044	Neg	8	pos
17	S3A4	1	<4.3	40.749	Pos	0.041	Neg	11	pos
18	S3A4	1	<4.3	5.214	Neg	-0.077	Neg	24	pos
19	S3A4	1	<4.3	25.568	SUSP	-0.057	Neg	24	pos
20	S3A4	1	<4.3	7.906	Neg	0.004	Neg	28	pos
21	S2A10	1	<4.3	93.987	Pos	-0.046	Neg	6	neg
22	S2A10	1	<4.3	95.038	Pos	0.627	Pos	3	neg
23	S2A10	1	<4.3	94.029	Pos	0.680	Pos	8	neg
24	S2A10	1	<4.3	76.745	Pos	0.072	Neg	9	neg
25	S2A11	1	<4.3	8.284	Neg	0.117	Neg	17	pos
26	S2A11	1	<4.3	86.039	Pos	0.298	Neg	3	neg
27	S2A11	1	<4.3	21.867	SUSP	-0.006	Neg	7	neg
28	S2A11	1	9.3	92.977	Pos	0.031	Neg	4	neg
29	S2A12	1	<4.3	94.281	Pos	-0.029	Neg	5	neg
30	S2A12	1	<4.3	95.080	Pos	0.084	Neg	7	neg
31	S2A12	1	4.5	78.343	Pos	-0.072	Neg	5	neg
32	S2A12	1	<4.3	38.015	Pos	0.014	Neg	24	pos
33	S2A13	1	<4.3	36.964	Pos	-0.046	Neg	19	pos
34	S2A13	1	<4.3	91.463	Pos	-0.079	Neg	3	neg
35	S2A13	1	<4.3	95.542	Pos	0.197	Neg	3	neg
36	S2A13	1	<4.3	27.040	SUSP	0.102	Neg	7	neg

Aan de hand van deze gegevens werd duidelijk dat het vaccineren van de biggen op dit bedrijf financieel uit kan (zie tabellen). Los van het gegeven dat het welzijn van de dieren beter is en zeker niet te vergeten het werkplezier van de dierversorger erop vooruit gaat als de gezondheid van de vleesvarkens verbetert. Sterker nog, waar de oorspronkelijke eerste vraagstelling was of het bedrijf zonder circo/mycoplasma-vaccinatie zou kunnen draaien, was de insteek bij het begin van de proef al verbreed met de vraag wat een eventuele PIA-vaccinatie daarnaast voor effect zou kunnen hebben op de varkens.

Slotconclusie van deze proef is dat we op het bedrijf, in plaats van te stoppen met circo/mycoplasma enten, we nu de biggen gaan vaccineren tegen circo, mycoplasma en PIA. Een hele andere uitkomst dan misschien door de ondernemers verwacht werd, maar wel een uitkomst met een duidelijke en stabiele onderbouwing én, zeker niet te vergeten, een financiële onderbouwing, waaruit blijkt dat deze drievoudige enting een mooie ROI (return on investment) oplevert en dus ten goede komt aan het bedrijfsresultaat.

Zo zie je maar dat besparen op vaccinaties ten koste kan gaan van technische resultaten en dat je, wil je hier betrouwbare uitspraken over doen, dus altijd moet onderzoeken hoe dit op jouw bedrijf uitpakt. Vaccineren en vaccinaties blijven maatwerk en zullen te allen tijde per bedrijf moeten worden bekeken. Uw dierenarts van Advee kan u hierin voor uw bedrijf adviseren. •